

Datum

2016-10-21

Diariernr (åberopas)

A295.452/2016

Saknr

000

Er referens

Ju/2016/04647/L5

Polismyndigheten
Rättsavdelningen

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
Ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)

Polismyndigheten vill efter att ha tagit del av delbetänkandet, Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m., lämna följande synpunkter;

En gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst (3.7.3)

Polismyndigheten avstyrker en gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst.

Frågan om en gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst övervägdes redan i samband med att straffet för köp av sexuell tjänst skärptes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år, den 1 juli 2011. Utredningen om utvärderingen av förbudet mot köp av sexuell tjänst bedömde i betänkandet Förbud mot köp av sexuell tjänst en utvärdering 1999-2008 (SOU 2010:49), att det inte var lämpligt att göra en gradindelning av brottet, bl.a. mot bakgrund av att det fanns en risk för att sexköp generellt sett skulle kunna uppfattas som mindre klandervärda än tidigare samt att den svenska lagstiftningen då skulle göra skillnad mellan olika former av sexköp och prostitution. Med en gradindelning skulle det också finnas risk för att resurser enbart skulle satsas på mer straffvärda fall och att polisens närvaro och insatser i gatuprostitutionen därmed skulle komma att minska. Eftersom en stor del av de brott mot förbudet mot köp av sexuell tjänst som lagförs har anknytning till gatuprostitution skulle en eventuell minskad polisen närvaro i den miljön leda till att färre brott totalt sett beivrades och på sikt till att lagstiftningens allmän preventiva och attitydpåverkande effekter skulle minska. En skärpning av lagstiftningen genom en gradindelning av brottet skulle därmed riskera att få en motsatt verkan genom att de allmänpreventiva och attitydpåverkande effekterna skulle minska (a. bet. s. 246). Utredningens bedömning delades av regeringen i propositionen Skärpt straff för köp av sexuell tjänst (Prop. 2010/11:77 s. 10).

Polismyndigheten bedömer att de skäl mot en gradindelning som anfördes i samband med straffskärpningen 2011 fortfarande gör sig gällande. Dessutom bör det beaktas att den nu aktuella gradindelningen föreslås inom den befintliga straffskalan. Enligt utredningens förslag ska straffet för köp av sexuell

tjänst vara böter eller fängelse i högst sex månader och straffet för grovt köp av sexuell tjänst, fängelse i högst ett år. En sådan gradindelning innebär de facto att brottet köp av sexuell tjänst får en lägre straffskala än vad det har i dag. Den grundläggande utgångspunkten för utformningen av straffskalor är brottets allvar. Straffet ska återspegla hur allvarligt och klandervärt ett visst brott är. Ett allvarligare brott ska bestraffas strängare än ett mindre allvarligt brott och lika allvarliga brott ska bestraffas lika strängt. Genom straffskalan anger lagstiftaren brottets straffvärde och hur lagstiftaren värderar brottet i förhållande till andra brott. Att nu de facto sänka straffskalan för köp av sexuell tjänst innebär utifrån grundläggande straffrättsliga principer att lagstiftaren ser mindre allvarligt på brottet köp av sexuell tjänst, även om det införs ett grovt brott, där maxstraffet liksom tidigare är fängelse ett år och där böter utmönstrats ur straffskalan. Det kan enligt Polismyndigheten antas få en avgörande betydelse på den allmänpreventiva och attitydpåverkande effekten av lagstiftningen.

En gradindelning där straffskalan för köp av sexuell tjänst sänks till böter eller fängelse i högst sex månader, innebär också att möjligheten att utnyttja tvångsmedel såsom häktning, anhållande och gripande enligt 24 kap. rättegångsbalken inte längre skulle vara möjligt, vilket kan antas försvåra utredningsarbetet.

Principerna om proportionalitet mellan brott och straff och om ekvivalens kommer till uttryck i de centrala bestämmelserna om straffmätning i 29 kap. brottsbalken. Bedömningen av det enskilda brottets straffvärde ska bl.a. ske genom beaktande av de försvårande omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken, exempelvis om den tilltalade visat stor hänsynslöshet, om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig, om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende, om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Även i förarbetena till den nuvarande bestämmelsen om köp av sexuell tjänst anges vilka omständigheter som bör tala i skärpande riktning vid straffvärdebedömningen (a. prop. s. 21 f).

Enligt Polismyndigheten är det således redan utifrån den lagstiftning som finns idag möjligt att beakta de försvårande omständigheter som kan tänkas förekomma i samband köp av sexuell tjänst. För att ytterligare förtydliga de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet kan, enligt Polismyndigheten, en lösning vara den som Lagrådet förordade i samband med 2011 års lagändring, att utan en samtidig gradindelning av brottet komplettera lagtexten med försvårande omständigheter. Det skulle ge en tydlighet och förutsebarhet direkt i lagtexten, men utan att erhålla de negativa effekter som en gradindelning av brottet kan förväntas ge.

Undantag från kravet på dubbel straffbarhet (3.7.5)

Det råder ingen tvekan om att köp av sexuella tjänster är oacceptabelt oavsett om det sker i Sverige eller utomlands. Polismyndigheten har, i och för sig inte något emot att kravet på dubbel straffbarhet avseende köp av sexuell tjänst tas

bort, men ser liksom utredningen svårigheter vad gäller en effektiv tillämpning.

Utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (4.7)

Polismyndigheten tillstyrker utredningens förslag till ny lydelse av 6 kap. 9 § brottsbalken. Det bör särskilt noteras att de skäl som Polismyndigheten menar gör sig gällande mot en gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst, inte gäller beträffande en gradindelning av brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

En ny utformning av oaktsamhetsbestämmelsen i 6 kap. 13 § brottsbalken (5.8.3)

Polismyndigheten tillstyrker utredningens förslag till ny utformning av 6 kap. 13 § brottsbalken.

Detta yttrande har beslutats av Charlotta Lokrantz Sandberg efter föredragning av Sofia Wirlée.

POLISMYNDIGHETEN

På avdelningschefens vägnar

Charlotta Lokrantz Sandberg
Jurist

Sofia Wirlée
Jurist

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Rikspolischefens kansli
Arbetsagarorganisationerna